

Dk - DIALOG

Slouží pro provozní účely Demokratického klubu. Určeno jeho členům.

Adresa: Demokratický klub, pošt.přihrádka 663, 111 21 Praha 1

Ke stanovisku Dk č. 1/1990

V čísle 1/1991 Dk - Dialogu /leden 1991/ bylo po úvodní poznámce uveřejněno v plném znění stanovisko Dk č. 3/1990 "Které OF nesmí zaniknout?". V závěru úvodní poznámky bylo uvedeno, že později budou v Dk - Dialogu uvedeny informace o stanoviscích Dk č. 1 a 2 z roku 1990. Plníme nyní tento záměr, pokud jde o stanovisko Dk č. 1/1990, které po schválení výborem Dk bylo dáno k dispozici dne 10.5.1990 ČTK a téměř všem redakcím deníků reorganizovaných v Praze, jakož i vybraným týdeníkům. V dílčím rozsahu bylo publikováno uvnitř členské základny klubu.

Stanovisko bylo vypracováno v situaci charakterizované kampaní k parlamentním volbám a soustřeďovalo pozornost ke zvláštnímu postavení KSČ. Jakkoliv za uplynulou dobu situace na úseku stranickopolitických vztahů zaznamenala poměrně výrazný vývoj, podstatné body myšlenkové náplně stanoviska zůstávají aktuální /příslušnou část textu uvádíme v plném znění, ostatní části ve zkrácené parafrázi/. Stanovisko Dk bylo označeno

"C o d n e s p ř e d e v š í m"

V úvodu stanovisko Dk konstatuje, že základní otázka kterékoliv vývojové etapy kteréhokoliv moderního státu, totiž jaký je stav střetu demokratismu a totality, je v daném období u nás položena se zvláštní naléhavostí; jde totiž o stvrzení výsledku vítězí revoluce. Nositelkou totalitarismu zůstává KSČ, která se sice pohodlně distancovala od toho, co jí jde v nových podmínkách k tíži, vynasnažila se však zachovat si to, co jí je ku prospěchu: nejen sílu majetkovou, ale - a to především - co největší část z původní členské základny.

Stanovisko pak pokračuje doslova: "A právě zde, v členské základně a ve vztahu k ní je základ toho, že Komunistická strana Československa přes demokratické vyznění nových programových dokumentů je dnes nositelkou totalitních tendencí, tendencí vyčkávacích, někdy jen obtázně skrývaných a někdy vůbec nezakrytých. Nositelkou těchto tendencí však není veškeré členstvo strany.

Původ tohoto anomálního stavu je v tom, jak se KSČ postavila ke své členské základně po přiznaném politickém bankrotu. Povaze věci by odpovídalo, kdyby ukončila svou činnost a umožnila tak svým členům buď zůstat stranicky nezačleněnými, anebo se nově stranicky

začlenit v nástupnické straně, popř. v diferencovaných nástupnických stranách /maďarský vzor/ nebo v jiných stranách. Namísto toho vynakládá úsilí k uchování pozůstalé členské základny, i když ví, že jde fakticky o podivnou koalici především dvou vzájemně protisměrně orientovaných skupin členů : na jedné straně lidé neschopní opustit stalinské a neostalinské vyznání /a lpící i na zachování původního názvu strany/ a spolu s nimi tzv. nomenklaturní kádry, nemající popř. žádné politické vyznání kromě toho, že "v houfu je to bezpečnější"; na druhé straně lidé, kteří se z různých příčin stali členy strany, aniž jsou, popř. vůbec kdy byli stoupenci totality. V tomto druhém případě jde o "rukojmi politiky" bývalého vedení /viz Rudé právo ze 14.12.1989/; za nového vedení setrvávají ve straně ve významné části pod vlivem falešné agitace proti "odpadlictví" a "převlékání kabátů". Přitom strana sama obratem do protisměru v programových dokumentech po své porážce převlékla kabát s pohotovostí až cynickou, k níž těžko lze najít obdobu. Vztah strany, jejího vedení, k vlastní členské základně nelze z morálního hlediska obhájit : dovedně využívá dílem členů, kteří se současným programem nesouhlasí a chápou jej jako zastírací dekoraci navenek, dílem členů, kteří svůj minulý i současný vztah ke straně nesou trpně jako osudovou zátěž. Členů KSČ, kteří přesvědčení o správnosti jejího současného programu spojují s vírou, že za tímto programem stojí v podstatě celé členstvo strany, je zřejmě malý zlomek.

V závěru stanoviska vyjadřuje Demokratický klub přesvědčení, že z analyzované aktuální společenské reality vyplývají pro všechny demokratické subjekty požadavky: neztrácet ze zřetele základní linii současného zápasu, která vede mezi demokracií a totalitou, nikoliv mezi levicí, pravicí ani jinými částmi demokratického tábora; zachovat ve volebním soutěžení serióznost, korektnost a kultivovanost, aby formy a obsah předvolebních střetnutí nenahrávaly náladám lhostejnosti, znechucení a indiferentismu ve voličstvu; "poskytnout pomoc netotalitní části členů KSČ v tom, aby se zbavili strachu z falešných nálepek odpadlictví a převlékání kabátů a oprostili se od břemene členství v převlečené straně, aby tak ještě před volební porážkou strany osvědčili, jaká je jejich skutečná politická orientace"; působit k tomu, aby voliči splnili svou naléhavou morální povinnost a zúčastnili se voleb.

I n f o r m a c e

V měsících listopadu 1990 a lednu 1991 se uskutečnila diskusní setkání členů Demokratického klubu. Osmého listopadu se členové Dk sešli v zasedací síni Národního muzea v Praze. Večer byl věnován otázce etických principů a demokracie. Diskusi uvedl doc. PhDr. Jan Srnec, CSc. krátkou přednáškou na téma "Některá etická dilemata v současné společnosti".

Lednové setkání se konalo 15.1. v Akademickém klubu ČSAV. Tentokrát bylo na pořadu diskuse administrativní uspořádání České republiky. Večer byl zahájen dvěma krátkými referáty: Dr. Martin Hampl, DrSc. promluvil o regionalizaci a jejím významu pro správní členění státu, JUDr. Dušan Hendrych, CSc. o právních aspektech nového správního členění.

Obou setkání se zúčastnilo kolem 30 členů a hostů Dk. Diskuse byly velmi živé a podnětné. Škoda, že z organizačních důvodů bylo nutno dodržet stanovený časový limit a nebylo proto možno čas věnovaný diskusi prodloužit.

J a k ý v o l e b n í z á k o n ?

Má-li dojít ke změně platných zákonů o volbách do FS a národních rad, musí se tak stát nejdéle do roka. Máme čerstvou zkušenost s poměrným zastoupením kombinovaným s pětiprocentní bariérou; starší z nás pamatují i čisté poměrné zastoupení z r. 1946, kdy však byly uplatněny bariéry proti vzniku stran mimo NF.

Jsem toho názoru, že jediné plně demokratické řešení představuje poměrné zastoupení bez jakéhokoli omezení. Všechny ostatní systémy jsou určeny k tomu, aby většina ve voličstvu se prosadila co nejsilnější většinou v parlamentu, což samozřejmě může demokraticky režim posílit. Není však obtížné dokázat, že ve většinovém systému se nemusí pořadí stran podle odevzdaných hlasů rovnat pořadí dle přidělených mandátů. Platí to především o britském jednokolovém systému prosté většiny; může se to však týkat i většinových systémů dvoukolových. Argumentem pro tyto systémy bývá též přiřaditelnost jednotlivých poslanců k poměrně malým regionům, v nichž byli zvoleni; domnívám se však, že tento vztah není ve sborech řešících převážně celospolečenské problémy nezbytný.

K posílení stability vlády přispívá i systém procentních bariér. Tato aritmetická překážka má však svůj krajně nedemokratický multiplikátor v zábraně psychologické: mnohé volební strany zůstanou mimo zastupitelský sbor nikoli proto, že nemají potřebný podíl stoupců, nýbrž pro obavy některých voličů, že jejich hlasy propadnou ve prospěch jiných stran, tedy i stran z opačného konce politického spektra.

Demokratický klub bude jistě usilovat o formulaci stanoviska k této problematice. Doporučuji, aby podpořil jediný systém, který plně projektuje politickou skladbu voličů do skladby zastupitelských sborů.

Jan Friedlaender

K ú l o z e t i s k u v d e m o k r a c i i

Vzhledem k tomu, že ani v nejlépe fungující demokracii neuplatňuje lid svou svrchovanou moc - až na řídké výjimky - přímo, nýbrž prostřednictvím volených zástupců, je mimořádně důležité zajistit v mezidobí mezi volbami ničím nerušený tok informací mezi parlamentem a vládou na jedné straně a občany na straně druhé. Ten lze zčásti uskutečňovat přímým stykem poslanců či členů vlády s voliči, podstatnou úlohu však musí sehrát tisk a další sdělovací prostředky.

Poukazují v této souvislosti záměrně právě na tisk, rozhlas a televizi, protože se dost často setkáváme s tím, že tuto povinnost plní nedostatečně, popřípadě jednostranně a neúplně.

Příčiny mohou být různé. Jde-li o tok informací "shora dolů", lze je v zásadě shrnout do dvou: buď vlády a parlamenty nedávají sdělovacím prostředkům možnost objektivně a v náležitém rozsahu informovat, protože jim samy informace včas neposkytují, nebo se novináři, kteří ze širokého spektra informací musí vybírat ty nejdůležitější, dopouštějí nevědomých a někdy i vědomých zkreslení a chyb. V obou případech to poškozuje demokracii. Důsledkem bývá nejistota, šíření nejrozsáhlejších fám a někdy i vyvolávání davových emocí, které by při věcném a pravdivém informování nemusely vzniknout.

Neméně důležitý je tok informací "zdola nahoru" a také zde nelze tisk, rozhlas a televizi ničím nahradit. Rozbory a komentáře, psané zkušenými a věci znalými žurnalisty, jsou bezesporu významnou součástí informační soustavy a demokratické politické diskuse. Pracovníci sdělovacích prostředků by však nikdy neměli čerpat jen

z "vlastních zdrojů". Jejich povinností je pečlivým studiem dopisů docházejících do redakcí i přímým stykem s lidmi různých povolání a názorů poznávat, pravdivě obrazet a v konečných důsledcích opět formovat postoje "obyčejných" občanů, kteří jsou - nebo by aspoň měli být - skutečným zdrojem moci ve státě.

Mám za to, že členové Demokratického klubu a Dk jako celek mohou být svými stanovisky k současným problémům a individuální aktivitou vůči sdělovacím prostředkům při uplatňování těchto požadavků výrazně nápomocni.

Josef Janoušek

U p o z o r ň u j e m e

všechny členy a přátele Dk, že čtyřdílňý cyklus přednášek a besed na téma "Podstata a problémy demokracie a demokratismu", pořádaný Demokratickým klubem a Lidovou univerzitou v Malém sále Městské knihovny v Praze 1 na Mariánském náměstí, bude zahájen první přednáškou a besedou k výchozím otázkám uvedeného tématu

již ve středu 6. března 1991 v 17,00 hodin.

Další přednáška s besedou, a to na téma "Vůle lidu v demokracii", se bude konat po dvou týdnech, tj. 20. března 1991.

Těšíme se na shledanou a znovu připomínáme potřebu co nejhojnější účasti, jakož i to, že pro členy Dk je na přednášky a besedy tohoto cyklu vstup zdarma a že v souvislosti s tím bude třeba vzít s sebou členský průkaz.

Dk - Dialog doporučuje svým čtenářům

v souladu s obsahem jednání politické sekce, aby v současné době věnovali ve své korespondenci, resp. v příspěvcích určených ke zveřejnění v Dk - Dialogu pozornost zejména těmto otázkám:

- soustava základních práv a svobod a jejich záruk;
- základní principy volebních zákonů;
- další aktuální otázky ústavněprávní /bez ohledu na to, zda již jsou či nikoliv vyjádřeny v zákonných textech/, například postavení prezidenta republiky, právo shromažďovací a sdružovací atd.;
- postavení odborových organizací, zejména ve vztahu k postavení parlamentu;
- funkce OF jako garanta demokratického vývoje, hnutí účastníckého se voleb a politické strany /vývoj z vnějšího pohledu/;
- postavení komunistické strany a jejích současných i bývalých členů ve společnosti z hlediska demokratického vývoje.

Toto rámcové tematické doporučení ovšem nijak nebrání tomu, aby čtenáři Dk - Dialogu ve své korespondenci věnovali pozornost z hlediska ochrany a rozvoje demokratismu i jakýmkoliv dalším otázkám politické reality dneška.

***

Upozorňujeme čtenáře, že vzhledem k technickým nedostatkům, ke kterým došlo u 1. čísla Dk - Dialogu, bylo toto číslo znovu rozmnoženo a je expedováno zároveň s číslem 2. Prosíme, abyste přijali naši omluvu.